

David Murray

RESET: Živjeti tempom milosti u kulturi koja nas tjera da izgorimo

Osjek: Izvori, 2024., str. 191

Samo troje od deset kršćanskih vođa dovrši svoju utrku. Poražavajuće statistike pokazuju da čak sedamdeset posto njih odustane, izgori ili iz nekog drugog razloga završi svoju službu prije vremena. Upravo zato ova knjiga koja nosi naziv *Reset*, osim što dolazi u pravo vrijeme, nudi i odgovor na nepresušno pitanje – kako opstati? Autor knjige je David Murray, profesor Starog zavjeta i praktične teologije na Puritan Reformed Theological Seminaryju (Puritansko-treformirano teološko sjemenište) te pastor Slobodne reformirane crkve u Grand Rapidsu. Na hrvatskom jeziku knjigu je objavio izdavač Izvori. Već se u uvodu prepoznaje glavni uzrok izgaranja, kao vodeći među mnogim razlozima zbog kojih službenici odustaju. Kroz sliku trkačke utrke autor ističe određivanje tempa kao ključno rješenje, kako u samom trčanju, tako i kršćanskom životu. Bilo da je tempo prebrz ili prespor – u svakom slučaju nepravilno postavljen – razlog leži u *nedostatku milosti*. Naslovi poglavlja povezani su sa „zonama popravka“, te tako počinju od *Procjene stvarnog stanja*, a završavaju *Uskrsnućem*.

Prvo poglavlje, pod naslovom „Procjena stvarnog stanja“, autor započinje osobnim iskustvom izgaranja koje ga je dovelo do hitne medicinske intervencije. Poziva čitatelja na iskrenu procjenu vlastitog stanja prepoznavanjem znakova upozorenja u osam područja: fizičkom, mentalnom, emocionalnom, odnosnom, profesionalnom, moralnom, duhovnom i pastoralnom. Naglašava važnost uočavanja ovih simptoma kako bi se spriječilo potpuno izgaranje. Od velike su pomoći indikatori koje navodi za svaku od kategorija, čime čitatelju nudi priliku za kvalitetnu i objektivnu procjenu vlastitog tempa. Prvi trag milosti nazire se na samom početku – mogućnost da prepoznamo opasnost i da usporimo. A često, kako autor zaključuje prenoseći iskustvo osobe koju je savjetovao – postoji velika vjerojatnost da će nas Bog na ovaj ili onaj način usporiti.

Drugo poglavlje nosi naslov „Pregled“ i u njemu autor potiče na dublje promišljanje o uzrocima preopterećenosti. Ističe kako često zaboravljamo da smo stvorenja s ograničenjima, te da pokušavamo živjeti kao da smo neograničeni. Podsjeća nas na Božji naum za čovjeka i na potrebu da živimo u skladu s tim granicama. Gledajući unatrag, možemo prepoznati što nas je oštetilo na putu i dovelo do sloma, a autor rješenje povezuje s uzorcima koji se mogu sažeti u dvije kategorije te koji su nerijetko međusobno isprepleteni – to su *životne situacije i stil života*.

U trećem poglavlju, koje autor naslovljuje „Odmor“, otvara se pitanje o tome kako je kvaliteta sna povezana s našom teologijom. Autor razvija teologiju sna, naglašavajući kako je san izraz povjerenja u Boga. San je dar od Boga koji predstavlja podsjetnik na našu ovisnost o Njemu i na potrebu za redovitim odmorom kako bismo mogli biti djelotvorni u službi. Vrijedi ozbiljno razmisliti o rezultatima brojnih istraživanja koja ukazuju na moguće posljedice lošeg sna. Na kraju poglavlja ponuđen je i popis praktičnih savjeta koji mogu pomoći osobi u ovoj „zoni popravka“. Unatoč svjesnosti o snažnoj povezanosti sna i duhovnosti kao izvora fizičkog odmora, autor upozorava na opasnost da zanemarivanja ili čak zapostavljanja duhovnog odmora u Kristu – onog na koji Gospodin i sam poziva u Mt 11,28-30.

U četvrtom poglavlju, pod naslovom „Re-kreiranje“, ističe se da osim kvalitete sna za odmor i obnovu važnu ulogu ima i rekreacija, odnosno tjelovježba. Autor potiče na uključivanje rekreativnih aktivnosti i hobija u svakodnevni život. Naglašava kako fizička aktivnost i kreativni izrazi mogu obnoviti um i tijelo te pomoći u sprječavanju izgaranja. Često se događa da posao ili služba zauzmu velik dio, pa čak i sav naš mentalni, emocionalni i fizički kapacitet – i tako postanu cijeli naš život. Tjelovježba ili fizički rad nisu korisni samo kao razbibriga ili odmak od takve okupacije, nego i kao pomoć da bismo uopće bili sposobni obavljati svoje zadaće. Ova „zona popravka“ također može biti pokazatelj naše teologije. Autor navodi primjere onih koji rekreaciju izjednačavaju s tjelesnošću. Iako Crkva s pravom stavlja naglasak na dušu, njezinu dobrobit i blagostanje, ne smije se zanemariti tijelo niti ga potpuno isključiti. Autor ovdje donosi i neke dragocjene lekcije iz osobnog iskustva na ovom području.

U petom poglavlju, naslovljenom „Opuštanje“, autor – unatoč pomalo odbojnom prizvuku tog pojma – ističe važnost mentalnog odmora i opuštanja, osobito za one koji marljivo rade i ustrajno teže uspjehu i ostvarenju ciljeva. Predlaže povlačenje u tišinu, molitvu i meditaciju kako bi se obnovila duša i produbila povezanost s Bogom. S namjerom usklađivanja simfonijskog zvuka uigranog orkestra, autor donosi nekoliko primjera dnevnih, tjednih, mjesečnih, tromjesečnih, pa čak i godišnjih ili sezonskih „usporivača“. Upravo oni mogu pomoći da utišamo buku glasnih činela koje ometaju našu povezanost s Bogom i osjetljivost na djelovanje Duha u svakodnevnom uspostavljanju ritma.

Šesto poglavlje, pod naslovom „Razmišljanje“, usmjereno je na preispitivanje identiteta i motivacije. Autor upozorava na opasnosti perfekcionizma te ističe potrebu priznavanja vlastitih ograničenja, te usmjeravanje identiteta prema onome što Bog govori o nama. Kroz ovu se „zonu popravka“ provlači svima bitno pitanje, drugo po redu važnosti, nakon pitanja *Tko je Bog?*, a to je: *Tko sam ja?* Ravnoteža u suočavanju sa svim dobrim, ali i loših stranama našeg života odražava činjenicu da smo grešnici, ali istodobno i mrtvi grijehu (prema Rim 6,11). Umjesto da svoj identitet vežemo uz neki veliki neuspjeh ili, kako to često činimo,

uz svoje zanimanje, autor nas poziva na dublje promišljanje o tome tko uistinu jesmo.

Sedmo poglavlje nosi naslov „Smanji“, a u njemu autor potiče na pojednostavljenje života uklanjanjem nepotrebnih obaveza i aktivnosti. Naglašava važnost postavljanja prioriteta i usredotočenosti na ono što je zaista važno, kako bi se spriječilo preopterećenje. Svoju misao izražava matematičkom formulom koja odražava ples između „dobro planiranog života“ i „pozvanog života“, dok temelj svega nalazi u potpunom pouzdanju i ovisnosti o Bogu, očitovanima kroz molitveni život. Od pomoći bi bilo jasnije, ili barem opširnije, opisati proces otkrivanja Božjeg poziva za pojedinca, jer se upravo na taj način može jednostavnije razlučiti čemu reći „NE“, s obzirom na to da je jasno čemu želimo reći „DA“.

U osmom poglavlju, koje autor naslovljuje „Napuni“, govori se o važnosti pravilne prehrane, tjelovježbe i, prema potrebi, medicinske njege. Autor ističe da briga o tijelu nije duhovno nevažna, već je ključna za cjelokupno zdravlje i službu. Nakon sedme zone, u kojoj osoba pojednostavljuje život smanjenjem odgovornosti i ciljeva, osma zona otvara prostor da se oslobođeno vrijeme usmjeri na „punjenje rezervoara“. Kvalitetna hrana, hobiji, različite aktivnosti ili slični sadržaji služe tome da svaka lampica na kontrolnoj ploči svijetli zeleno. U ovom poglavlju svoje mjesto bi trebale pronaći i duhovne discipline – kao način na koji pojedinac puni svoj duh i produbljuje povezanost sa Stvoriteljem.

U devetom poglavlju, koje nosi naziv „Odnosi“, autor naglašava važnost zdravih odnosa s Bogom i ljudima. Potiče na njegovanje prijateljstva, obiteljskih veza i zajedništva u crkvi kao izvora podrške i obnove. Deveta zona u naše živote i naše svrhom određeno putovanje uvodi i druge suputnike. Na temelju zdravog, bogatog, intimnog i životodavnog odnosa s Bogom otvaramo se i opremamo za kvalitetne odnose s drugima. Ovdje je opisan niz odnosa, svaki na svoj način dragocjen i važan: odnos sa supružnikom, djecom, drugim pastorima i službenicima, vođama u službi nadgledništva, te na koncu s prijateljima.

U knjizi autor često koristi sliku vožnje ili prijevoznog sredstva kroz različite „zone popravka“. Na samom kraju, kad su svi popravci odrađeni, rezervoar je napunjen do vrha, vozilo puno suputnika, a odnosi s njima u mnogo boljem stanju. Završno poglavlje, pod nazivom „Uskrснуće“, poziva na novi početak, život u *tempu milosti*. Autor ohrabruje čitatelja da prihvati obnovljeni način života koji je usklađen s Božjom milošću, prepoznajući da je istinski uspjeh u vjernosti, a ne u neprekidnoj aktivnosti. Podizanjem pogleda prema Krista knjiga završava pozivom na ozbiljan rad, nudeći kao rezultat da: „Više ne ovisimo o vlastitim ograničenim resursima razuma i uvjeravanja, već vjerujemo u Božju silu uskrснуća da mijenja ljude i mjesta“ (str. 190).

Zaključno, David Murray, iako piše potaknut vlastitim iskustvom pa mu je ton stoga osoban, progovara o temi iz koje sve snažnije dopire vapaj za protutežom. Kritika se može uputiti zbog preslabog naglaska na važnosti križa, uskr-

snuća te uloge zajedništva svetih u procesu obnove. Ipak, kroz prikazane „zone popravka“ autor želi čitatelju ponuditi praktičnost, suosjećajnost, nadu i radost. Nakon posljednjeg poglavlja čitatelj će moći uočiti da je sve to prisutno i ispunjeno. Upravo zbog velike potrebe, ali i zbog navedenih obilježja, knjiga *Reset* preporučuje se svim kršćanima koji svoje pripadanje Crkvi i lokalnoj zajednici uzimaju ozbiljno, uključujući i ozbiljan angažman kroz služenje. Ona je namijenjena i svim službenicima, i onima koji su u punovremenoj službi i onima koji služe u nepunom radnom vremenu, a napose onima kojima je povjerena služba vodstva, u kojem god obliku i kapacitetu.

Imajući na umu retke iz 2 Tim 4,7-8 kao životni moto kršćanina koji trči svoju trku i gleda prema vječnosti, gdje će sve biti novo, ova knjiga pomaže čitatelju da već sada i ovdje posegne za obiljem novosti i milosti. Upravo to znači „živjeti tempom milosti u kulturi koja nas tjera da izgorimo“.

Tomislav Minić

Nicholas Thomas Wright

Iznenadjeni nadom

Zagreb: Školska knjiga, 2023., str. 308

Najčitanije djelo jednog od najpoznatijih bibličara danas, N. T. Wrighta, *Iznenadjeni nadom* (u izvorniku *Surprised by Hope*), dostupno je na policama Školske knjige. Nicholas Thomas Wright „više je nego iznimno dobar stručnjak u jednoj važnoj teološkoj grani. On je javni intelektualac i pedagog globalna dosega... i utjecajan biskup u svojoj Anglikanskoj Crkvi“ (str. 294). Posebno je zadovoljstvo što je pogovor za hrvatsko izdanje napisao autorov dugogodišnji prijatelj, Osječanin Miroslav Volf, profesor teologije na Sveučilištu Yale, na Katedri Henryja B. Wrighta, te direktor i osnivač Centra za vjeru i kulturu na Yaleu (engl. Yale Center for Faith & Culture).

Sažetak knjige

U američkom izdanju izdavačke kuće HarperOne (2008.), Collins Publishers Inc., glavnom je naslovu pridodan podnaslov: *Ponovno promišljanje o Nebu, uskrsnuću i misiji Crkve* (engl. *Rethinking Heaven, the Resurrection, and the Mission of the Church*). Riječi iz ovog podnaslova sažimaju glavne misli knjige, sve u službi opisa iznenađujuće nade. Međutim u knjizi se kriju i razna „teološka iznenađenja“ na osnovi kojih se čini da smo pozvani provesti temeljitu inventuru kršćanske misli uopće. Za početak obratimo pozornost na autorov način čitanja Svetog pisma – na njegovu hermeneutiku.